ISTRAŽIVANJE PODJELE ZEMLJIŠTA ŽUPE PELJEŠKE S KRAJA 14. STOLJEĆA

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ARHITEKTONSKI FAKULTET
DOKTORSKI ZNANSTVENI STUDIJ
ARHITEKTURA I URBANIZAM

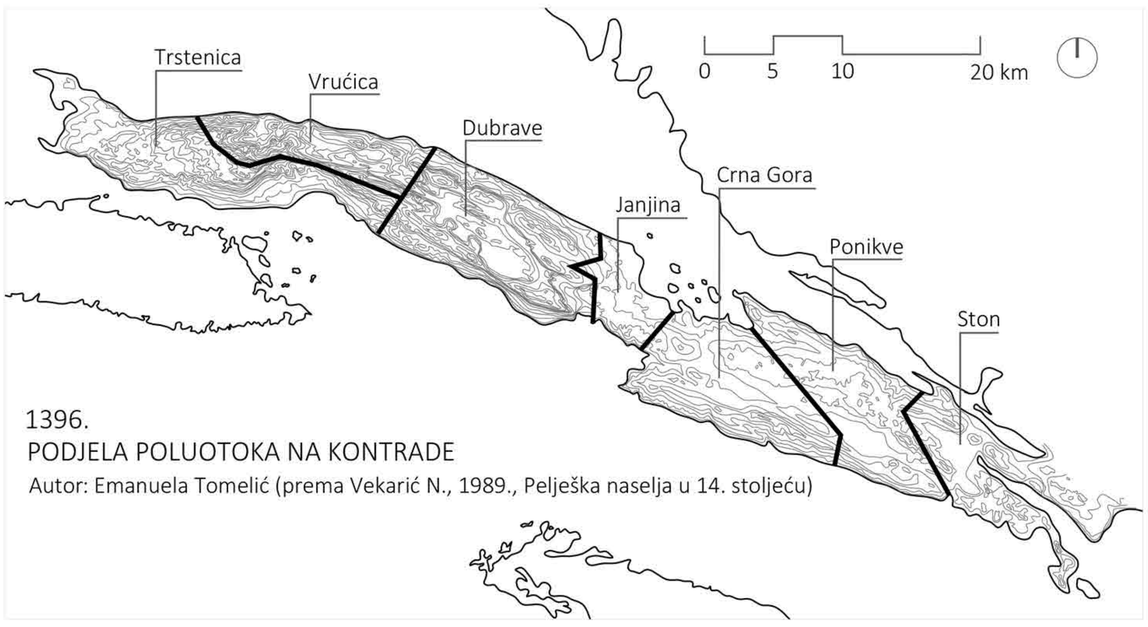

1396.
PODJELA POLUOTOKA NA KONTRADE
Autor: Emanuela Tomelić (prema Vekarić N., 1989., Pelješka naselja u 14. stoljeću)

DOKTORAND-ICA: Emanuela Tomelić
VODITELJ-ICA METODOLOŠKE RADIONICE: prof. dr. sc. Katja Marasović dipl. ing. arh.
PREDLOŽENA MENTOR-ICA: prof. dr. sc. Katja Marasović dipl. ing. arh.
GODINA: 2023.

Nedugo nakon kupnje poluotoka Pelješca 1333., Dubrovačka Republika započela je složeni proces podjele novostečenog zemljišta. Ukupno 300 dijelova grupirano je u 30 decena. Veličina jednog dijela (*parsa*) iznosila je 11 solada ili zlatica (1 solad = 1678 m^2). Svaki se dio (*pars*) opet dijelio na 4 četvrtine (*quarta).* U katastarskim knjigama, napravljenim u periodu od 1393. do 1396. godine, shematski su nacrtane parcele pravokutnog oblika, zatim postojeća naselja i crkve te topografski elementi (planinski lanaci, potoci, bare) koji su poslužili za orijentaciju.

Cilj ovog rada je bio definirati izvornu parcelaciju centralnog dijela poluotoka, koji se naziva Župa Pelješka, na današnjim katastarskim planovima.

Polazište za istraživanje je austrijska katastarska izmjera Pelješca iz 1836. koja se sastoji od karata u mjerilu 1:2880 i katastarskih knjiga u kojima su zabilježeni svi tadašnji vlasnici terena. Među vlasnicima nalaze se i imena dubrovačke vlastele koja se spominje u podjeli Pelješca s kraja 14. stoljeća. Vlasnički podaci katastra iz 1836. uneseni su različitim bojama na današnje katastarske karte (obrađeno je preko 50 000 čestica). Na nactu su se tako formirale velike površine iste boje. Na taj način, definirane velike parcele uspoređene su s najstarijim prikazom parcelacije s kraja 14. stoljeća. Uočeno je da broj posjednika iz 1393. godine odgovara broju posjednika iz 1836. godine, čime se došlo do zaključka da su vlasnički dijelovi u pet stoljeća ostali nepromijenjeni. Na shematskom prikazu parcelacije označeni su i zatečeni stambeno gospodarski sklopovi ili naselja koji su već postojali krajem 14. stoljeća na mjestu današnjih naselja.

Izvorna vlasnička podjela definirana ovim istraživanjem trebala bi poslužiti za daljnje istraživanje nastanka naselja u Župi Pelješkoj. Već sada, temeljem provedenih terenskih istraživanja, možemo pretpostaviti da su naselja bila planski podignuta po jednoj ili više različitih urbanističkih shema.

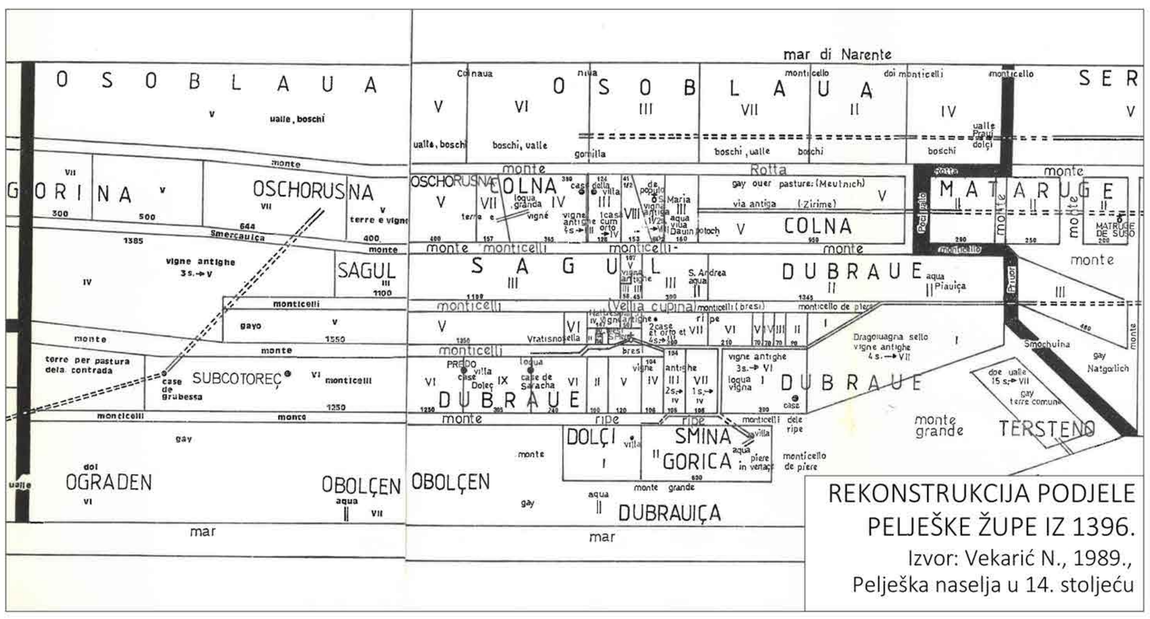

REKONSTRUKCIJA PODJELE PELJEŠKE ŽUPE IZ 1396.
Izvor: Vekarić N., 1989., Pelješka naselja u 14. stoljeću

NASELJA KONTRADE DUBRAVA

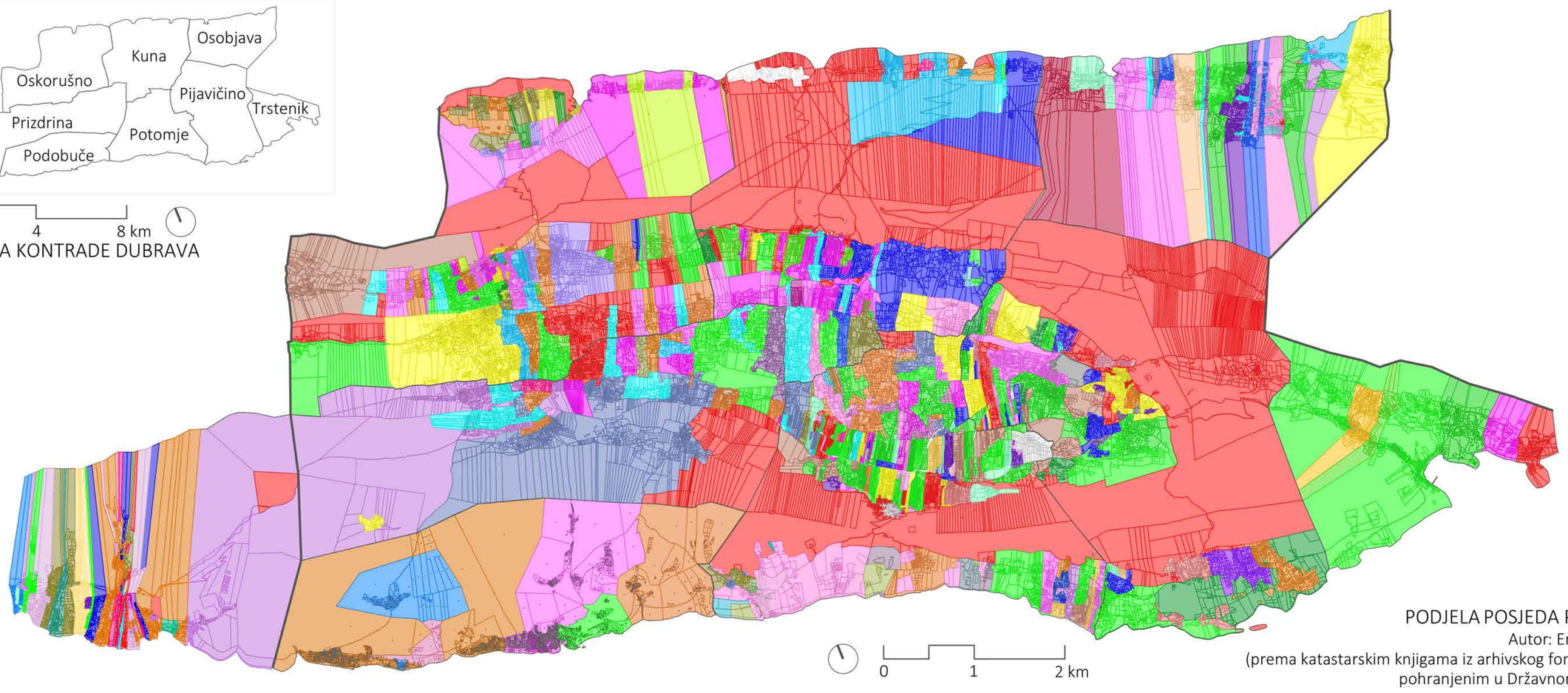

1836.
PODJELA POSJEDA PELJEŠKE ŽUPE
Autor: Emanuela Tomelić
(prema katastarskim knjigama iz arhivskog fonda HR-DAST-152, pohranjenim u Državnom arhivu u Splitu)

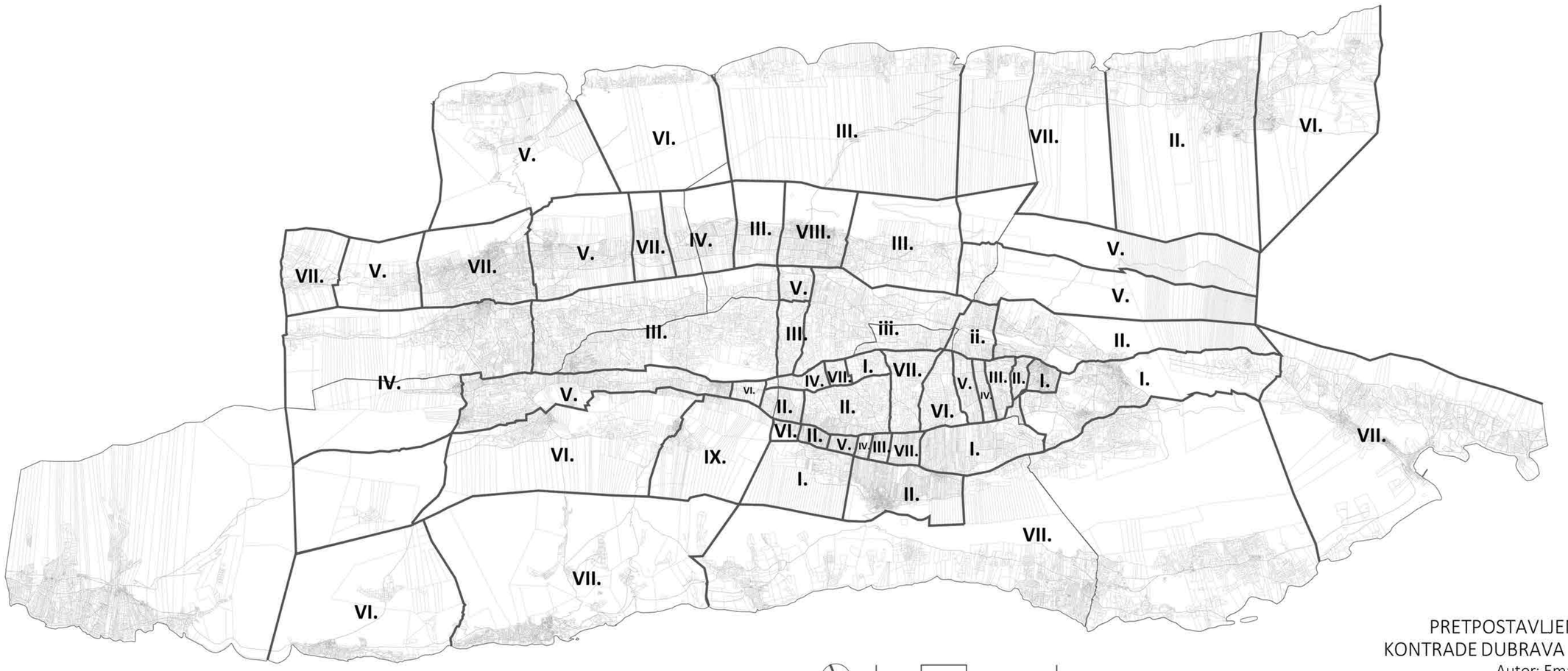

1396.
PRETPOSTAVLJENA PODJELA
KONTRADE DUBRAVA NA DECENE
Autor: Emanuela Tomelić
(prema Vekarić N., 1989., Pelješka naselja u 14. stoljeću)